

ФИНАНСОВИТЕ МИНИ
НА „КОВАЧКИ“ *

Sofia 2018

GREENPEACE

Съдържание :

1. Възникване
2. Обхват
3. Финансов и икономически анализ
4. Работниците на „Ковачки“
5. „Ковачки“ и институциите
6. „Ковачки“ в политиката
7. След „Ковачки“

1. Възникване

„Източникът на богатството на Ковачки остава мистерия“ - пише през 2009 г. във вътрешен документ Посолството на САЩ в България. Според различните информатори на Посолството, капиталите на Ковачки може да имат няколко първоизточника (версиите може да не се изключват взаимно):

- Бил е близък с Константин Димитров – Самоковеца. След убийството на Самоковеца в Амстердам през 2003 г., Ковачки се разпорежда с неговото имущество и го инвестира в енергетиката;
- Зад Ковачки стои руската организирана престъпност;
- Част е от „обръча от фирми“ на ДПС и Ахмед Доган;

В медиите се коментира връзката на Ковачки със сръбската мафия. Според различни публикации в медиите, след 2005 г. той приватизира, източва и фалира 15 сръбски компании. Твърди се, че в Сърбия го е довела близостта му с мафията Сретен Йосич.

Възможна е и друга версия: както става ясно от следващия анализ, „Империята Ковачки“ не би била възможна без щедрото финансиране на Първа инвестиционна банка (ПИБ). ПИБ от своя страна, в Уикилийкс се описва като „мътна“, а капиталите били „със съмнителен произход“. С единия крак ПИБ била в „тъмния криминален свят“, твърдят поверителните документи. Според Посолството на САЩ, към 2006 г. банката е отпуснала на Ковачки 130 млн. долара. От тази гледна точка, „Империята Ковачки“ всъщност може да се окаже „Империя на ПИБ“, а Ковачки е само неин управител. В такъв случай, версиите за връзки с чуждестранната мафия отвлечат вниманието от действителните собственици.

В медиите се коментира връзката на Ковачки със сръбската мафия. Според различни публикации в медиите, след 2005 г. той приватизира, източва и фалира 15 сръбски компании. Твърди се, че в Сърбия го е довела близостта му с мафията Сретен Йосич.

Възможна е и друга версия: както става ясно от следващия анализ, „Империята Ковачки“ не би била възможна без щедрото финансиране на Първа инвестиционна банка (ПИБ). ПИБ от своя страна, в Уикилийкс се описва като „мътна“, а капиталите били „със съмнителен произход“. С единия крак ПИБ била в „тъмния криминален свят“, твърдят поверителните документи. Според Посолството на САЩ, към 2006 г. банката е отпуснала на Ковачки 130 млн. долара. От тази гледна точка, „Империята Ковачки“ всъщност може да се окаже „Империя на ПИБ“, а Ковачки е само неин управител. В такъв случай, версиите за връзки с чуждестранната мафия отвлечат вниманието от действителните собственици.

¹ *Бележка: Слагаме името „Ковачки“ в кавички с оглед на това, че имаме предвид събития, които са се случили, както когато Ковачки е бил заявен като собственик/участник, така и когато дружествата формално са имали друг собственик

² https://wikileaks.org/plusd/cables/09SOFIA301_a.html Изтеклите в Уикилийкс секретни дипломатически документи споменават за Христо Ковачки общо 16 пъти

³ https://www.blitz.bg/kriminalni/blgariya-v-panika-puskat-sreten-yosich-na-svoboda_news220737.html ; https://www.webcafe.bg/newscafe/id_138650024_Sled_Kovachki_-_faliti_v_Sarbiya

⁴ https://wikileaks.org/plusd/cables/06SOFIA1652_a.html

⁵ Детайлно разследване на бизнеса на Ковачки прави през 2008 г. е-Вестник: <http://e-vestnik.bg/5001>. В книгата на Marius – Christian Frunza “Fraud and Carbon Markets” (2013) се приема цитираната версия, като се добавят нови подробности за машинации на Ковачки и френската компания Sagacarbon с въглеродни кредити (<https://www.amazon.com/Fraud-Carbon-Markets-Connection-Environmental/dp/1138928097>, стр. 112-119)

Ковачки в енергийната

приватизация

Първото участие на Ковачки в енергийната приватизация е през 2000 г. със закупуването на ВЕЦ „Пасарел“ и „Кокаляне“. Цената на сделката е USD 1.94 млн., купувач е „Ел Ем Импекс“ ЕООД. По това време в българската бизнес преса се коментира, че изборът на купувач и тръжната процедура на Агенцията по приватизация будят сериозни подозрения⁶. В началото е обявено, че сделката ще се финансира от компания, регистрирана в САЩ, щата Делауер, впоследствие Ковачки иска 2 месеца отсрочка за превеждане на сумата. Четири години по-късно Ковачки препродава ВЕЦ-овете на френския концерн EDF, който за целта учредява дъщерно дружество в България. Справка в Търговския регистър показва, че годишните приходи на „Сентрал хидроелектрик дьо Булгари“ от двата ВЕЦ-а през последните години са от порядъка на 4 млн. лв. Тоест, приватизацията на 58 мегавата мощности е осъществена по нереално ниска цена. В края на 2016 г. EDF обявява, че търси купувач за българските активи.

През 2001 г. Агенцията за приватизация продава на търг 80% от „Мина Чукурово“ АД край с. Габра. Купувач е консорциум, включващ: „Ел Ем Импекс“, „Елшица 99“ АД – дружество на Панагюрските мини, самото то осъществило приватизацията им в разрез със закона⁷, както и „Видекс“ ЕООД – тогава собственик на завода за взривни материали „Миджур“ в с. Горни Лом. В тази сделка Ковачки има интерес не само към добива на въглища, а и към изграждане на площадка, където да се депонират битовите отпадъци от София⁸. Схемата с отпадъците не се реализира.

Енергийната експанзия на Ковачки започва с пълна сила през 2003 г. и завършва през 2008 г. с най-машабната придобивка – ТЕЦ „Бобов дол“. Ковачки все по-рядко участва със собствени дружества и предпочита да играе в консорциуми или с неизвестни фирми, понякога регистрирани на същия адрес, където е седалището на бизнеса му (София, р-н Връбница, Индустриална зона „Орион“, ул. 3020, № 34). Той все по-често обявява ролята си в приватизационния процес като „консултантска“.

Броят на въглищните мини, топлофикационните дружества и ТЕЦ, които Ковачки е приватизирал между 2003 и 2008 г. е вероятно 16 (финансовият анализ в следващите глави включва 19 дружества, три от тях са станали част от тази икономическа група по различен от приватизация начин: процедура за несъстоятелност в съда, директно прехвърляне на държавни активи и учредена частна фирма с концесия за въгледобив).

Общата цена, на която са закупени всички тези въглищни активи, възлиза на около 357 млн. лв. в кеш. Освен това, платени са около 75 млн. лв. в компенсаторни инструменти, с реална пазарна стойност около 15 млн. лв. Трябва да се отбележи, че единственият чуждестранен участник в приватизацията на тези предприятия, придобил Топлофикация „Русе“, е осигурил около 47% от общите приходи на българската държава в процеса.

На база на сведенията на Агенцията по приватизация (АП) и публикации в бизнес медии от онова време, **цената на придобиване на предприятията от Ковачки вероятно е малко над 335 млн. лв.** Сумата само на дълготрайните им материални активи (земи, сгради, съоръжения) към 2007 г. - когато унищожителната бизнес стратегия все още не е дала пълните си резултати, възлиза на 683.5 млн. лв.

⁶ <http://www.banker.bg/obshtestvo-i-politika/read/voje-da-se-kaje-che-pochti-shte-vi-platia>

⁷ <http://www.banker.bg/upravlenie-i-biznes/read/kak-panagiurski-mini-stanaha-chastni-za-julti-stotinki>

⁸ <http://www.banker.bg/upravlenie-i-biznes/read/privatizacionni-sdelki-s-promocionalen-privkus>

За поне 14 от разгледаните 19 предприятия в тази икономическа група има данни за съпричастност на ПИБ: или като кредитор на предприятието, най-често с учреден залог, или като кредитор на едноличния му собственик, или дори като акционер.

Една от първите и най-важни придобивки на Ковачки в приватизацията е Атоменергоремонт. Фирмата отговаря за ремонтните дейности и поддръжката в АЕЦ „Козлодуй“, но също така извършва ремонти на електроелектрическите централи. Агенцията за приватизация я продава на Ковачки през 2003 г. за сумата от 15.63 млн. лв. (за 70% от капитала, останалите 30% са придобити през фондовата борса на следващата година само за 27 хил. лв.). Прокуратурата оспорва сделката заради достъп до класифицирана информация, тричленен състав на Върховния административен съд застава зад прокуратурата, но петчленен състав на ВАС в крайна сметка разрешава. Купувач е „Българска енергийна компания“ ЕООД със седалище в Индустриална зона (ИЗ) „Орион“, където е и седалището на фирмите, за които се знае, че са свързани с Ковачки.

Прави впечатление бързината, с която е реализирана продажбата на този ключов държавен актив. Срокът за закупуване на тръжната документация за Атоменергоремонт започва да тече на 25.04.2003 г. На 11.06.2003 г. купувачът вече е избран. Сделката е финансирана от ПИБ⁹. Загубилите търга фирми се свързват с „Мултигруп“, СИ Банк и хазартния бос Васил Божков. След публикации в австрийската преса, че Ковачки инвестира парите на мафията Константин Димитров, Министерството на енергетиката се опитва да въведе нови изисквания към кандидатите, за да осуети офертата на „Българска енергийна компания“, но АП не се съобразява с министерството и вместо това форсира сделката¹⁰.

През 2008 г. пред дома си е разстрелян Борислав Георгиев, изпълнителен директор на „Атоменергоремонт“. Тогава Христо Ковачки прави официално изявление, че „Ние развиваме почтено нашите предприятия. Стремим се да ги оздравяваме и развиваме. Агресивни играчи сме, когато става дума за стабилизирането и развитието им“¹¹. Ден по-късно показно е разстрелян Георги Стоев, известен с книгите си за българските престъпни групировки.

Само през 2016 г. обществените поръчки за поддръжка и ремонт на АЕЦ „Козлодуй“, спечелени от „Атоменергоремонт“, надхвърлят 30 млн. лв.¹². Общо приходите му през 2016 г. възлизат на 48.98 млн. лв. 90% от предприятието са собственост на „Бултрейд корпорейшън“ ЕООД с адрес в ИЗ „Орион“, а 10% са на частните пенсионни фондове „Топлина“ (виж по-надолу). Самото енергийно предприятие притежава 9.4% от капитала на пенсионно осигурително дружество (ПОД) „Топлина“, както и над 6.8% от акциите на Общинска банка – София.

В борбата за дял в държавната енергетика Ковачки първоначално трябва да се конкурира на тръговете с „Минстрой холдинг“ на Николай Вълканов (бивш директор в „Мултигруп“), с Богомил Манчев и с други интереси. След като Ковачки печели няколко ключови обекта, конкурентите му се отказват от надпреварата за „въглицата“ и цените на продажба на държавните активи чувствително спадат. Мина „Стаянци“, приватизирана през 2001 г. от „Минстрой“, в крайна сметка е препродадена на Ковачки.

„Ковачки“ придобива след 2008 г. и активите на руския мегахолдинг „Мечел“, когато той решава да се оттегли от България („Топлофикация Русе“). Медийни публикации твърдят, че сумата на сделката е 29 млн. евро, което е едва 36% от цената, платена при приватизацията.

⁹ http://m.dnevnik.bg/biznes/companii/2003/06/28/139867_bulgarska_energiina_kompaniia_eood_i_lazerni_i/

¹⁰ <http://www.priv.government.bg/news/pressmonitor/E319EEA4-CAC8-4115-965F-F3FF66B412B6>

¹¹ <https://news.bg/crime/energien-bos-razstreljan-v-sofiya.html>

¹² http://www.capital.bg/biznes/kompanii/2016/04/24/2748741_aec_kozlodui_dade_poruchka_za_nad_30 mln_lv_na/

2. Обхват

В Търговския регистър името на Ковачки се свързва с 22 дружества, в които той е бил или в момента е управител или собственик на капитала. Нито едно от тях не работи в сферата на енергетиката. Извън добива на въглища и производството на топло и електроенергия, Ковачки има инвестиции в:

- Магазини „Европа“ АД, някога верига от 44 обекта. През 2015 г. 37 магазина са затворени, някои от тях са продадени. За 2016 г. дружеството има 6.27 млн. лв. приходи и 8.69 млн. лв. загуба. Само 8 души се осигуряват. Доставчиците на „Европа“ се оплакват, че не им е плащано с месеци¹³;

- Мандра край Етрополе и друга в село Леново, Първомай. Управлява ги фирма „Мах-2003“. Фирмата за 2016 г. осигурява 1 работник. Постигнала е приходи от 5.016 млн. лв. и печалба от 4.188 млн. лв. В предишни години не се е разплащала с доставчиците на мляко с месеци¹⁴;

- Шивашки цех;

- Голф комплекс в Баня, Карловско, както и туристически проекти край Говедарци;

- Ковачки е собственик на завода за рециклиране на автомобилни гуми в с. Габер. Фирмата, която управлява завода, е „Кентрони“ ЕООД. За 2016 г., във фирмата се осигуряват 16 заети, отчетени са 167 хил. лв. приходи и загуба от 145 хил. лв. Наемат се работници от Сърбия. За стартиране на предприятието през 2003 г. е теглен кредит от 2 млн. лв. от Предприятието за управление на дейностите по опазване на околната среда (ПУДООС);

- Сред фирмите на Ковачки е и „Лазерни и оптични технологии“ (приватизирано през 1999 г., 119 хил. лв. загуба за 2016 г.), както и „Фина механика“ ЕАД (614 хил. лв. загуба при 49 хил. лв. приходи);

- По информация на в. „Капитал“, Ковачки има завод за консерви в Плевен: „Сторко“, през 2015 г. е бил изкаран за продан от частен съдебен изпълнител (ЧСИ) заради неплатени дългове. Официалният собственик е регистриран на Бахамските острови¹⁵;

- Освен това, той контролира и „Булгарплод – София“ АД – дружеството е с адрес на управление в ИЗ „Орион“. Собственик на капитала (99.87%) там е Тирас Лтд., регистриран на Сейшелските острови. Произвежда пилета и пилешко месо. Получател на финансиране от държавен фонд „Земеделие“. Отчита продажби на продукцията в размер на 3.8 млн. лв. за 2016 г. В същото време отчита над 24 млн. лв. „други приходи“, които във финансовия отчет на дружеството са обяснени мъгливо;

- Собственикът на Мини „Оброчище“ ЕАД е регистрирана в Кипър компания, която притежава други дружества от въглищната мрежа на Ковачки (виж по-нататък);

- С Ковачки се свързва фирмата „Глобал карбон верификатор“: „шапка“, която управлява търговията с квоти за емисии на всички горивни инсталации;

- Ковачки притежава пенсионните фондове „Топлина“, които управляват активи от над 150 млн. лв.;

- Има лиценз за товарна железопътна компания „ТБД Товарни превози“;

- През 2002 г., след като губи на първи тур, свързвана с Ковачки компания приватизира „Порт – флот Бургас“¹⁶. Купувачът е „Арз – Холдинг 2003“ с управител Десислава Филипова, която в момента е собственик на регистрирана във Великобритания компания, а доскоро е била с 50% участие на компания от Британските Вирджински острови;

¹³ http://www.capital.bg/biznes/kompanii/2015/01/23/2458955_kovachki_i_kraiat_na_hranitelната_ver-iga/?sp=1#storystart

¹⁴ <http://agroplovdiv.bg/34285/%D0%BC%D0%B0%D0%BD%D0%B4%D1%80%D0%B0-%D0%BD%D0%B0-%D1%85%D1%80%D0%B8%D1%81%D1%82%D0%BE-%D0%BA%D0%BE%D0%B2%D0%B0%D1%87%D0%BA%D0%B8-%D1%81-%D1%8A%D1%81%D0%B8%D0%BF%D0%B2%D0%B0-%D0%BF%D0%BB%D0%BE%D0%B2/>

¹⁵ http://www.capital.bg/biznes/kompanii/2015/06/24/2559637_konservniiat_kombinat_na_kovachki_storko_se_pro-dava

¹⁶ „Порт Флот отплува от ръцете на държавата“. в. Банкеръ, 11.01.2003 <http://www.banker.bg/upravlenie-i-biznes/read/port-flot-otpluva-ot-ruce-te-na-durjavata>

- Ковачки е притежавал дълго време голям пакет акции в Общинска банка – София и е правил опити за превземане на капитала на цялата кредитна институция. Осуетени са след противоречива намеса на Българска народна банка (БНБ);

- Неова е застрахователната компания „ОЗК Застраховане“ (бивша „Общинска застрахователна компания“). Тя е приватизирана срещу сумата от 9.6 млн. лв. за 65.5% от капитала, като има няколко кандидати за активите, но Комисията за финансов надзор допуска до наддаване единствено фирмата на Ковачки;

- Сърбия с името на Ковачки се свързва собствеността на голямата въглищна мина „Ковин“ (със запаси 300 млн. т. кафяви въглища), на производителя на гуми „Трайъл“ и множество други приватизирани и „унищожени“ компании. „Гранд Енерджи Дистрибушън“ ЕООД е учредена през 2014 г. и е регистрирана в ИЗ „Орион“. Фирмата има нетекущи активи от едва 122 хил. лв., но през 2016 г. реализира продажби за близо 218 млн. лв. Дружеството е било заложено в „Инвестбанк“. Дейността му е търговия с електрическа енергия. По информация на самата компания, изнася ток за Сърбия, Турция, Гърция, БЮР Македония и Черна гора;

- Множество фирми осигуряват логистичните връзки между отделните фирми в икономическата група: например „Хийт енерджи“ ЕООД, „Траш енерджи“ ЕООД, „Дайнинг енерджи“ ЕООД, „Тибиел“ ЕООД (доставчик на дизелово гориво за мините) и много други.

Общо с името на Христо Ковачки се свързват 150 или 160 фирми. Те се използват за определен период от време, за да събират дивиденди или получават или предоставят заеми. Те често менят ролите си в този своеобразен холдинг, така че проследяването на техните взаимовръзки е трудно. Според съдебни показания на служителите в „традиционния бизнес на Ковачки“, бизнесменът не контролира отблизо оперативната дейност на дружествата, с които е започнала кариерата му през 1990-те. Същинската дейност без съмнение е управление на национална мрежа от въглищни мини, топлофикации и ТЕЦ, с фокус продажба на електроенергия и „усвояване“ на възможните енергийни държавни субсидии.

2. Въглищна мрежа

А. Мини

Както бе споменато, първата приватизирана от Ковачки въглищна мина е „Чукурово“ АД, за която е обявена цена от 11.1 млн. лв. за 80% от капитала. На практика, само 10% от цената е платена в налични пари при подписване на сделката. 90% от сумата е платена в компенсаторни записи. Историческа справка за цената на тези платежни инструменти говори, че към 2002 г. тя се движи около 20 стотинки за 1 лев номинал.¹⁸

Съответно реалната пазарна цена, платена за мината, вероятно е до 4 млн. лв. Учредени са два залога на мината в ПИБ: единият за 17.5 млн. евро, другият за 6.775 млн. лв.

¹⁷ Радев, Кирил. „Развитие и реструктуриране на въгледобивната промишленост в националната икономика. Приватизация и социални последици. В: Деиндустриализация и реструктуриране на промишлеността в България“. София, УИ Стопанство, 2008 г., 4-та глава <http://eprints.nbu.bg/1931/>

¹⁸ <http://www.investor.bg/companies/GKZ/history/monthly/1/2002-09-04/2017-09-13> Най-старите архивни данни за цената на този платежен инструмент са от 09.2002 г. Виж и <http://www.banker.bg/pari-i-pazari/read/kompensatorkite-sa-v-predzakonova-treska>

През същата 2001 г. година Ковачки придобива и Мина „Бели брег – АД“. Схемата в тази сделка е различна. Търгът в АП се печели от дружеството на работници и служители в мината – „Бели брег – Бурел“ АД, което се съгласява да заплати за 70% от капитала 8.5 млн. лв., от които 10% в налични. Кредитор е Корпоративна търговска банка (КТБ), която е отпуснала кредит от 1.2 млн. долара при 15.5 % лихва. Предприятието обслужва задълженията си в срок, но кредиторът внезапно заявява, че кредитният риск се е покачил, и прехвърля вземането си на „Ел Ем Импекс“, заедно с акциите, които служат като обезпечение¹⁹. Фирмата на Ковачки от своя страна продава кредитния иск на „Минна компания“ ЕООД – отново под негов контрол. Така мината е „превзета“ с помощта на кредитиращата банка. Върху активите на „Минна компания“ два пъти е налаган запор (от „Норекс Агро“ - фирма за търговия с фуражи), тези активи освен това са залагани три пъти, включително към едноличният търговец Ковачки. Управител на дружеството е Десислава Филипова – пиар на Ковачки и снаха на Кънчо Филипов. Филипов, от своя страна, е формален председател на партия ЛИДЕР и бивш изпълнителен директор на „Брикел“ ЕАД (виж по-нататък).

Мина „Станянци“ АД е приватизирана през 2001 г. Купувач е „Минстрой Холдинг“ (част от „Мултигруп“), финансирането се осигурява от КТБ. Схемата за плащане отново е 10% в налични и 90% в компенсаторни инструменти. Така цената от 22.1 млн. лв. за 79% от капитала вероятно в пазарно изражение не е надхвърлила 7 млн. лв. През 2004 г. „Минстрой“ препродава този актив и той в крайна сметка се озовава в портфейла на Ковачки. Мина „Станянци“ е била залог за кредит от 17.5 млн. евро към Първа инвестиционна банка, заличен през май 2017 г.

Мина „Черно море – Бургас“ ЕАД е приватизирана през 2003 г. от „Въгледобив Черно море“ - компания, регистрирана на адреса в ИЗ „Орион“. Цената на сделката е 4 млн. лв. за 100% от капитала. Дружеството е заложено в Първа инвестиционна банка по кредит в размер на 2 млн. евро. През 2015 г. е заличен залог към ПИБ в размер на 6.545 млн. евро.

Приватизацията на „Мини открит въгледобив АД – Перник“ през 2004 г. влиза в новините с подаден сигнал за бомба в момента на провеждане на търга. Наддаването се премества в друга сграда – а малко по-рано става ясно, че върху акциите на мините е наложен запор от трето дружество. Този факт обезкуражава останалите участници²⁰ и цената от 5.4 млн. лв, близка до началната, е платена от фирма „Корником“ ЕООД. Ковачки присъства на търга, но обявява, че е само консултант по сделката. Документи в Търговския регистър (ТР) показват, че „Корником“ веднага е заложил пернишкото предприятие пред ПИБ като обезпечение по кредит от 715 810 евро. През 2005 г. „Корником“ прехвърля задълженията си към ПИБ, заедно със залога (мините), на фирма „Голдън Рей“ ЕООД. Към този момент кредитът е набъбнал до 2.804 млн. евро. През 2006 г. залогът е заличен.

Ковачки приватизира през фондовата борса за около 750 хил. лв. и мина „Балкан 2000“ в Твърдица, купувач на която е „Голдън рей“. Впоследствие мината е заложена в ПИБ по кредит от 3.6 млн. евро. Формалният собственик на „Голдън рей“ е Христо Сосеров – по-късно директор на „Топлофикация Габрово“, който фигурира в листите на партията на Ковачки ЛИДЕР. По последни данни от ТР (към 31.12.2016 г.) мината се притежава на 100% от фирма „Самей“ Лтд., регистрирана на Сейшелските острови. В мината работят 41 души, отчетената загуба за 2016 г. е 960 хил. лв. Одиторите на дружеството изразяват специално мнение за декларирани в баланса над 9.7 млн. лв. търговски отношения с контрагенти, включително 9.35 млн. лв. вземания по предоставени заеми.

¹⁹ http://m.dnevnik.bg/biznes/companii/2002/09/09/129779_mina_beli_breg_preprodadana_bez_da_znae_sobstvenikut/

²⁰ http://www.capital.bg/biznes/kompanii/2004/07/31/227306_hristo_kovachki_pribavi_oshte_dve_mini_v_portfeila_si/

Мините в големия Бобовдолски въглищен басейн също са собственост на Ковачки²¹, но той не ги придобива в открит процес на приватизация. Държавните институции се затрудняват да разберат как по-точно е протекъл процеса на частно придобиване на този публичен актив²². По всичко личи, че държавата прехвърля срещу 1 лв. предприятието на тогавашния концесионер на находището „Балкан МК“ ЕООД, а последният месеци по-късно продава активите за 35 млн. евро на „Въгледобивна компания“ ЕООД, със сметка в Корпоративна търговска банка (Информация, изнесена по време на извънредно заседание на Парламентарна комисия по енергетика, 10.2016 г.). Понастоящем „Въгледобивна компания“ е собственост на британска фирма, учредена на 15.07.2015 г. и управлявана от 70-годишен директор, който ръководи още 12 компании²³.

От Търговския регистър става видно, че „Въгледобив Бобов дол“ е заложен в ПИБ по кредит от 35.2 млн. евро, теглен през 2007 г. от едноличния собственик на капитала „Въгледобивна компания“ ООД, със срок до 2024 г. През годините, собствеността върху „Въгледобивна компания“ преминава през фирма, регистрирана на Британските Вирджински острови²⁴, после и през председателя на Общинския съвет на гр. Бобов дол от партията на Ковачки ЛИДЕР.

Сегашната компания „Въгледобив Бобов дол“ включва следните активи: рудник Бабино и рудник Бобов дол – подземен добив; рудник Христо Ботев – надземен добив; Централна обогатителна фабрика – приема и преработва добитите въглища. В местната преса се твърди, че разходите за подземния добив се преценяват от Ковачки за твърде високи и целта е двата подземни рудника да се закрият и да остане само евтиният и по-мощен надземен добив²⁵. Според доклада за дейността на компанията, рудник Бабино е закрит със заповед на директора ѝ през 11.2016 г. и през 2017 г. се извършват дейности за напускане на концесионния участък. 650 души са били освободени²⁶. Добивът на въглища в рудник „Бобов дол“ е ръчен с пробивно-взривни работи, с тежки и опасни условия на труд.

Добитата продукция се извозва с товарни вагони до ТЕЦ „Бобов дол“ с жп компания на Ковачки (ТБД „Товарни превози“, виж по-надолу). В отчетите се посочва, че продукцията се реализира основно към фирмите „Тибиел“ ЕООД и „Гранд Енерджи дистрибушън“ ЕООД, има и множество по-малки купувачи. През 2016 г. компанията е декларирала над 50 млн. лв. висящи задължения към социалното осигуряване и над 43 млн. лв. данъчни задължения. Към 2014 г. в предприятието са работели 2084 души. През 2014 г. са добити 1.03 млн. тона въглища с пепелно съдържание над 58% и калоричност 2088 ккал/кг.

²¹ <http://old.viaranews.com/2015/10/22/%D1%85%D1%80%D0%B8%D1%81%D1%82%D0%BE-%D0%BA%D0%BE%D0%B2%D0%B0%D1%87%D0%BA%D0%B8-%D0%BF%D1%80%D0%B5%D0%B4-1200-%D0%B4%D1%83%D1%88%D0%B8-%D0%BA%D0%B0%D0%B7%D0%B2%D0%B0%D0%BC-%D0%B2%D0%B8-%D0%BF%D0%BE/> Последен достъп 20.09.2017 г. Тази предизборна публикация от 2015 г. е рядкост с това, че Ковачки открито се обявява като собственик на мини и ТЕЦ, които се държат от компании с неуточнени собственици.

²² <http://www.parliament.bg/bg/archive/51/3/2329/steno/ID/4402>

²³ <https://beta.companieshouse.gov.uk/officers/WoJ9ApYyKl5XUAMD-HYUZ68zzmk/appointments>

²⁴ <http://toppresa.com/18183/krasimir-chavraganski-stana-sobstvenik-na-vagledobiv-bobov-dol-kupi-50-ot-dyalovete-na-firmata-za-1-lv-poemam-lichna-otgovornost-za-stabilizirane-na-minata-shte-ya-izbavya-ot-falit-v-neya-ima-zhivo> (“Болоня инвестинг лимитид”). Виж също http://www.capital.bg/politika_i_ikonomika/bulgaria/2013/08/06/2117773_topli_vruzki_krai_oranovo

²⁵ <http://perniknews.com/news/read/kovachki-uvolnyava-stotitsi-krepostni-min-ori>

²⁶ <http://clubz.bg/45580-zakrivat-rudnik-babino-tyrsqt-rabota-na-650-minori>

В Бобовдолския въглищен басейн работи и **Фундаментал ЕООД** за която се предполага, че е свързана икономическата група на ТЕЦ „Бобов дол. Едноличен собственик на капитала през 2017 г. става регистрираната в София фирма „Булцвет“ ЕООД, която от своя страна е заложена в ПИБ по кредит от 2 млн. евро, отпуснат през 2008 г. „Фундаментал“ притежава концесия за добив на кафяви въглища по открит и подземен способ и през 2016 г. продукцията ѝ е 139.5 хил. т. От представените в годишния доклад за дейността данни става видно, че добитите под земята въглища са по-калорични, с по-малко съдържание на пепел и влага, но изземването им изисква по-сложни операции. Около 99% от въглищата на „Фундаментал“ се експедират за ТЕЦ „Бобов дол“. В предприятието работят общо 229 човека.

Има и други въглищни мини, които се свързват с името на Христо Ковачки (например „Ораново“). Но за изброените 8 обекта съществуват ясни доказателства, че са част от икономическата структура, наречена тук „Империята Ковачки“. Придобитите чрез Агенцията за приватизация въглищни мини са 6 на брой. За тях са платени общо по-малко от 52 млн. лв. На практика, тъй като за част от тях е платено в непарични инструменти, държавата е получила 14.3 млн. лв. от приватизацията им. Ако приемем, че средната пазарна цена на компенсаторните инструменти в периода на провеждане на търговете е била 0.25 ст., купувачите са заплатили общо 23.7 млн. лв. Само през 2014 г., когато има спад на суровинните пазари, приходите от продажби на продукцията от шестте мини възлизат на 65 млн. лв. През 2007 г., година близка до момента на приватизация, дълготрайните материални активи (машини, сгради и съоръжения) на шестте мини са стрували общо 97.5 млн. лв.

От общо 8 въглищни минни компании в групата, 6 са придобити с кредит от ПИБ, или се финансират по един или друг начин от банката. Други две мини са влезли в тази икономическа групировка след сделки с трети лица, ползвали финансиране от КТБ.

През 2016 г. в Министерството на енергетиката е внесен проект за техническа консервация (ликвидация) и техническа и биологична рекултивация на находище Чукурово. Свива се и дейността на въглищната мина в Бургас. Закрит е подземният рудник „Бабино“ на „Въгледобив Бобов дол“. Като цяло, общото техническо и финансово състояние е плачевно. Известна разлика правят мините „Стаянци“ и „Бели брег“, които като цяло са на печалба.

Б. Топлофикация

„Империята Ковачки“ включва осем топлофикации:

Топлофикация Бургас ЕАД е приватизирана през 2004 г., като първият класиран на търга е регистрираната в Търговище фирма „Финанс инженеринг“, в която главен акционер е фиктивна американска фирма²⁷. Втория класиран – фирма „Новас – 2004“ ЕООД, обжалва решението. Надзорният съвет на АП разваля сделката с „Финанс инженеринг“ и дава топлофикацията на „Новас – 2004“, в която Христо Ковачки се представя като консултант. Цената е 15.126 млн. лв. Топлофикацията през 2008 г. е заложена в Първа инвестиционна банка по кредит от 7.85 млн. евро. Междувременно в „Новас – 2004“ 50% от капитала е придобит от „Ферония Мениджмънт Лимитид“, регистрирана на Британските Вирджински острови и представлявана от Мария Пападополу. По-късно „Ферония“ продава дела си.

²⁷ <https://bivol.bg/wl-finance-engineering.html>

В момента топлофикацията в Бургас работи основно с природен газ и с малък дял биомаса. През 2016 г. приходите от продажба на топлинна енергия са 6.16 млн. лв., а на електроенергия – 14.28 млн. лв. Купувач на електроенергията е Националната електрическа компания (НЕК), а субсидираната цена, по която се изкупува токът от ко-генерация (производство на електро и топлоенергия), е 140.90 лв/МГВтч. През 2015 г. цената на мегаватчас е била 182 лв.

Топлофикация Перник ЕАД попада в бизнес групата на Ковачки не през Агенцията за приватизация, а чрез съда. Подозрителни кредити с огромни неустойки към едноличен търговец са включени в баланса на дружеството. Вземанията са препродадени на трети лица - „Бови тур“ и „Стийм трейдинг“, които претендират за общо 99.65 млн. лв.²⁸ Дружеството е обявено в несъстоятелност през февруари 2009 г., през 2011 г. новите мажоритарни собственици го препродават на регистрирана в Сейшелите компания. Министерството на икономиката запазва 5% дял. През 2003 г. „Топлофикация Перник“ е получила кредит от Световната банка в размер на 7 млн. долара, за подобряване на оперативните показатели²⁹. Инвестиционната програма на този кредит е в размер на 13.6 млн. долара.

Според отчета на дружеството за дейността през 2016 г., то е изгорило 602 хил. тона въглища, а през 2015 г. над 640 хил. тона въглища. Основно това са кафяви въглища от Пернишкия въглищен басейн и мини „Бели брег“, както и около 60 хил.т. брикети и лигнитни въглища от Маришкия въглищен басейн. Абонатите на топлофикацията са над 20 000. По-важни са продажбите на електроенергия на вътрешния пазар: за 2016 г. те са за 24.8 млн. лв., при 20.26 млн. лв. приходи от топлинна енергия.

Топлофикация Плевен ЕАД е приватизирана през 2004 г. от фирма „Метрони“ ЕООД срещу сумата от 26.588 млн. лв. Търгът е оспорван, като сред другите участници са „Риск Инженеринг“ на енергийния бизнесмен Богомил Манчев, „Далкия България“, „Овъргаз“ и др. Купувачът „Метрони“ е със седалище в гр. Гоце Делчев, но адресът за кореспонденция с Националната агенция по приходите (НАП) е в ИЗ „Орион“. „Топлофикация Плевен“ е била заложена в Първа инвестиционна банка по кредит от 13 595 000 евро.

Годишният доклад за дейността на дружеството сочи, че 79.2% от приходите са от продажба на електроенергия, включително ко-генерация (40.865 млн. лв.). Според последното решение на енергийния регулатор, добавката на мегават час комбинирана енергия е 33 лв. През 2016 г. дружеството е реализирало около 270 хил. Мвтч. Продажбата на топлинна енергия формира 10.74 млн. лв. Клиентите на топлофикацията наброяват 29 190 битови и 1737 небитови. Персоналът е 207 души. Предприятието изцяло работи на природен газ.

²⁸ <http://www.investor.bg/bylgariia/5/a/obviniha-kovachki-v-nezakonna-privatizaciia-na-toplofikaciia-pernik-94814/>; виж също http://m.dnevnik.bg/bulgaria/2009/12/04/825653_firmasvurzana_s_kovachki_stana_sobstvenik_na/ оследен достъп 20.09.2017 г. Тази предизборна публикация от 2015 г. е рядкост с това, че Ковачки открито се обявява като собственик на мини и ТЕЦ, които се държат от компании с неуточнени собственици.

²⁹ <http://documents.worldbank.org/curated/en/282191468770113556/Bulgaria-District-Heating-Project>

„Топлофикация Плевен“ е едноличен собственик на капитала на по-голямата **Топлофикация Русе ЕАД**. При приватизацията на русенската фирма е платена най-високата цена от всички дружества, придобити от групата на Ковачки. Обяснението е, че търгът в АП се печели през 2007 г. от чуждестранна фирма – словенската „Холдинг Словенске Електрарне“. Платената цена е 166.441 млн. лв., или 85.1 млн. евро. Скоро след това държавната словенска компания препродава топлофикацията на регистрирано в Швейцария поделение на руския конгломерат „Мечел“, в две фази – 49% и 51% от капитала. По информация от медиите, за тази услуга руснаците са платили неголяма ценова премия.³⁰ Дори при най-висока платена цена за нашата приватизация, в руски медии се коментира, че цената всъщност е ниска.

През 2013 г. „Мечел“ продава на Ковачки 100% от този актив за 29 млн. евро, но въпросът за собствеността стои отворен. Оказва се, че Ковачки не се е разплатил за 49% от придобитите дялове, не са платени и стари доставки на въглища и според сключения с предишния собственик договор 49% от капитала са обявени за продан. В отговор, свързани с Ковачки фирми стават залогополучател на акциите на „Топлофикация Русе“ по кредит от 30 млн. лв.³¹

Според доклада за дейността на дружеството, през 2016 г. то реализира продажба на продукция за 60.66 млн. лв. От тях, 19.277 млн. лв. са приходи от топлинна енергия, останалото е от продажба на електроенергия (30.199 млн. лв. от топлинна част и 11.185 млн. лв. от кондензационна част). Енергията се генерира в ТЕЦ „Русе -изток“, който е структурно звено в топлофикацията. Повечето финансови отношения на дружеството са с „Инвестбанк“, емитиран е и облигационен заем за 4 млн. лв. Учредени са и гаранции в полза на Търговска банка „Виктория“.

За 2016 г. дружеството има разпределени 256 500 безплатни квоти за въглеродни емисии при емитирани близо 442 хил. тона въглероден диоксид (СО₂). Разликата от над 185 хил. т. квоти по цена 6.57 евро/тон е закупена на свободния пазар. Персоналът наброява 302 души. Основен доставчик на гориво (въглища) за „Топлофикация Русе“ е „Дайнинг Енерджи“ ЕООД, регистрирано на площадката на „Брикел“ в гр. Гълъбово – тоест част от „Империята Ковачки“. Самата компания „Дайнинг Енерджи“ за 2015 г. има приходи от продажби от над 46 млн. лв. и печалба от 702 хил. лв. (8.7 млн. лв. за предходната година). Според счетоводните данни на „Топлофикация Русе“, разходите за гориво за 2015 г. са в порядъка на 42 млн. лв., а „Дайнинг Енерджи“ доставя около 2/3 от тях. Според медийна информация, „Мечел“ е възнамерявал да захванва „ТЕЦ Русе – Изток“ със 700 хил. тона въглища годишно.

По-малката **Топлофикация Велико Търново ЕАД** е приватизирана през 2004 г., платената цена е 696 000 лв. за 98% от капитала. Впоследствие 2% от акциите са продадени през Българската фондова борса (БФБ) за 98 129 лв. Дружеството работи на природен газ и по-голяма част от приходите му идват от продажба на електроенергия (3.605 млн. лв. от електроенергия и 1.447 млн. лв. от топлинна енергия през 2016 г.) В дружеството са наети 41 човека. Финансовите задължения на дружеството включват два кредита към ПИБ (за 650 хил. лв. и 280 хил. евро), облигационна емисия от 2.3 млн. лв. със 172 хил. лв. лихви, заем от физическо лице за 1.128 млн. лв., както и цесии за 1.995 млн. лв. Дружеството е с отрицателен собствен капитал.

³⁰ <https://news.bg/economics/ruska-kompaniya-stava-sobstvnik-na-toplofikatsiya-ruse.html>

оследен достъп 20.09.2017 г. Тази предизборна публикация от 2015 г. е рядкост с това, че Ковачки открито се обявява като собственик на мини и ТЕЦ, които се държат от компании с неуточнени собственици.

³¹ http://www.capital.bg/biznes/kompanii/2016/12/19/2884500_kovachki_moje_da_zagubi_goliam_dial_ot_toplofikatsiia/

Топлофикация Враца ЕАД е приватизирана през 2004 г. за сумата от 790 000 лв. Акциите на предприятието са предоставени в залог на фирма „Коиба“ ЕООД, по кредит от 732 хил. лв. Едноличен собственик на капитала на „Коиба“ е фирма, регистрирана в Белиз. Купувачът, който придобива топлофикацията от Агенцията за приватизация, е „Камибо“ ЕООД – върху акциите на дружеството има залог в ПИБ като обезпечение за кредит от 1.1 млн. лв. Дружеството има издадена облигационна емисия в размер на 4 млн. лв. По информация в годишния доклад за дейността, облигации за 975 хил. лв. са купени от пенсионните фондове „Топлина“. (Виж нататък). По-голяма част от приходите на дружеството е от продажба на електроенергия: 9.153 млн. лв. спрямо 4.716 млн. лв. от топлоенергия, за 2016 г. Основното гориво е природен газ, в по-малки обеми се използва и биомаса.

През 2004 г. кметът на гр. Враца сезира Апелативна прокуратура дали приватизацията на топлофикационното дружество е законна. Процедурата е проведена въпреки изразеното несъгласие на Министерството на енергетиката. „Камибо“ ЕООД е единственото дружество, участвало на търга. По данни на в. „Банкер“, само годишната субсидия, която държавата е заплатила на току-що приватизираното дружество, е била по-висока от платената цена.

Топлофикация Сливен ЕАД е приватизирана през 2006 г., купувач са „Мини Черно море – Бургас“, които в началото сами доставят въглищата на предприятието. Цената на сделката е 12.76 млн. лв., от тях 80% (или 10 208 800 лв.) са платени в налични, а 20% в компенсаторни инструменти. Върху закупеното дружество е учреден залог в полза на фирма „Е-консулт 2007“, чийто капитал е собственост на фирма от Белиз („Ремингтън инвестмънт лтд.“). Приходите на „Топлофикация Сливен“ за 2016 г. включват 14.129 млн. лв. от продажба на електроенергия и 7.517 млн. лв. от продажба на топлинна енергия. В предприятието работят 275 души. Приходите от битови и от стопански клиенти е приблизително изравнен, като броят на битовите клиенти достига 9460. Към 2016 г. Топлофикация Сливен има отрицателен собствен капитал от близо 12.8 млн. лв.

Според отчета за дейността на топлофикацията, основен доставчик на въглища е фирма „Траш енерджи“ ЕООД. Тази фирма е регистрирана в Сливен, но едноличен собственик на капитала ѝ е Albertola Ltd от Великобритания. Британският регистър сочи, че фирма с такова име е учредена през 2015 г. със седалище в Ливърпул. Собственик е австралийската гражданка Кристиала Киркилари, с адрес за кореспонденция в Москва и уседналост в Кипър. Името се появява в „Офшорлийкс“ като директор на 39 компании, както и в търговските регистри на Молдова, Люксембург, Вирджинските острови и т.н. Според българския Търговски регистър, „Траш енерджи“ има продажби от над 16 млн. лв. и активи от 25 млн. лв., в които най-голям дял имат взиманията от клиенти и доставчици (18.84 млн. лв.)

Топлофикация Габрово ЕАД е приватизирана през 2004 г. от фирма „Топгруп“ ЕООД за сумата от 958 хил. лв. Самата „Топгруп“ е заложена в ПИБ през 2004 г. Компанията декларира, че един от нейните котели, който работи на въглища, ще бъде изведен от експлоатация, както и друг котел на мазут. Те ще бъдат подменени с горивна инсталация на биомаса (дървесен чипс). В резултат на това, ще останат да работят котел на въглища с капацитет 25 т/ч, котел на биомаса от 20 т/ч и котел на мазут, ограничен до 6 т/ч. Приходите от продажба на електроенергия за 2016 г. са 1.3 млн. лв., а на топлоенергия 1.65 млн. лв.

³² <http://www.priv.government.bg/news/pressmonitor/5D909454-89DD-48E4-865E-F0991B6EFDB9>; виж виж също <http://www.banker.bg/upravlenie-i-biznes/read/signaliziraha-prokuraturata-za-toplofikaciia-vraca>

Така направеният кратък преглед на осемте топлофикации, станали част от „Империята на Ковачки“, навежда на следните заключения:

1) Производството на топлинна енергия остава на заден план спрямо производството на електроенергия. За 2016 г. **приходите от електроенергия са над два пъти по-големи, отколкото от топлоенергия: 150.1 млн. лв. спрямо 71.78 млн. лв.** В тази връзка очевидно е по-уместно да се говори за градски електроцентрали, отколкото за „топлофикации“.

2) Пет от осемте дружества са заложили под една или друга форма в ПИБ или имат кредит към тази банка. Другите три случая са по-особени: „Топлофикация Перник“ е „превзета“ през съда, „Топлофикация Русе“ е купена от руски инвеститор, „Топлофикация Сливен“ е приватизирана от дружество от групата – заложило към компания, регистрирана в Белиз.

3) Като цяло, структурата на собствеността при топлофикациите и техните доставчици е по-усложнена по сравнение с мините, с повече офшорни междинни собственици.

4) В процеса на приватизация за седемте дружества (без това в Перник) са заплатени на държавата 220.8 млн. лв. Над 75% от получената цена е за „Топлофикация Русе“. Обяснението е, че в случая с Русе чуждестранен собственик опитва да навлезе на местния пазар и е готов да плати реалната цена. В останалите случаи цената е много под реалната. Ако изключим Перник и Русе, за останалите 6 топлофикации са заплатени общо 54.4 млн. лв., срещу които са придобити дълготрайни материални активи (ДМА) – машини, сгради и съоръжения, оценени през 2007 г. на 115 млн. лв., без да броим останалите активи и стойността на работещия бизнес във времето.

5) Четири от топлофикациите работят на природен газ, а четири на въглища. Направени са и четири опита за преминаване към гориво биомаса. Това говори, че съдбата на осемте предприятия може би ще е различна.

Повече подробности и обобщени данни за резултатите на топлофикационните компании в групата „Ковачки“ са дадени в приложение и в следващата точка.

В. Електроцентрали

Брикел ЕАД е образуван чрез сливането на „Брикетна фабрика“ ЕАД в гр. Гълъбово с ТЕЦ „Марица Изток – 1“. Предприятието е приватизирано през 2004 г. Купувачът „Калиста – 2004“ с адрес в ИЗ „Орион“ е предложил на търга цена от 29.2 млн. лв. Фирмата – купувач е представлявана от 22-годишната Ивелина Цветкова. „Брикел“ има кредити към ПИБ (през 2004 г. са теглени 17.34 млн. евро със залог акциите на дружеството, по-късно банката прехвърля вземанията си и залога на „Еко Анализ“ ЕООД). „Брикел“ произвежда топло- и електроенергия и брикети. Основен доставчик на въглища е държавното дружество „Мини Марица – изток“ ЕАД, през 2016 г. са били закупени 2.522 млн. тона. Към 2016 г. в „Брикел“ работят 1260 души.

Приходите за 2016 г. са разпределени както следва: от електроенергия 54.891 млн. лв., от топлоенергия 470 хил. лв., от брикети 18.681 хил. лв. Производството на брикети в количествено изражение достига 330 хил. т. Цялата електроенергия се закупува от НЕК. Компанията произвежда и „обогатено гориво“ за собствени нужди и за продан, от което реализира приходи около 10 млн. лв. годишно, без да дава повече подробности. Според годишния доклад за дейността, от общата сума на задълженията (314.4 млн. лв.), задълженията към банки са около 15 млн. лв., или под 5%. Задълженията към доставчици са 37.6%, а 40% от задълженията са по договори за цесии. Фирмата е натрупала и значителни задължения към персонала и данъчните служби.

ТЕЦ Бобов дол ЕАД е приватизиран през 2008 г. от „Консорциум енергия МК“ с адрес в ИЗ „Орион“. Купувачът е заплатил цена от 100 млн. лв., 10% от тях в компенсаторни инструменти. Централата е придобита по начално обявената цена: и двете дружества, допуснати от Агенцията за приватизация до участие в търга, се свързани с Ковачки. (другото е „Минна компания“ ЕООД). С придобиването на големия ТЕЦ със седалище в Големо село в близост до Дупница, Ковачки на практика затваря производствения цикъл „въглищни мини – производство на електроенергия“.

Основните източници на приходи за ТЕЦ „Бобов дол“ са продажба на електроенергия и предоставяне на т.нар. студен резерв. Приходите от продажба на електроенергия за 2016 г. възлизат на 97.44 млн. лв. Фирмата декларира, че има сключена „пакетна сделка“ с „Гранд Енерджи Дистрибушън“ ЕООД, която минимизирала риска от резки промени в цените. „Гранд Енерджи Дистрибушън“ закупува над 70% от електроенергията, произведена в централата. Същата компания осигурява и близо 60% от доставките на суровини и материали – въглища и квоти за въглеродни емисии. Тоест, „стои на входа и на изхода“ на ТЕЦ „Бобов дол“.

ТЕЦ „Бобов дол“ има две облигационни емисии: за 3.5 и за 2.5 млн. лв.: първата с 5% фиксиран лихвен процент, втората с 6.5%. Освен това има банков кредит с Първа инвестиционна банка в размер на около 5.4 млн. лв. към датата на сключване на договора.

Централата има и две дъщерни дружества: „Глобал енерджи дистрибушън“ ООД и „ТБД Товарни превози“ ЕАД. ТБД транспортира въглищата до електроцентралата. Транспортната фирма има персонал от 232 души, а към 2016 г. приходите от продажби възлизат на 7.27 млн. лв. Реализирани са общо 125 млн. нетотонкилометри. Превозени са 1.86 млн. т. въглища. Ценна информация за материалните връзки на икономическата група дава статистиката за превозените през 2016 г. въглища до ТЕЦ „Бобов дол“:

- Бели брег – Големо село: 582 хил. тона;
- Бобов дол – Големо село: 926 хил. тона;
- Перник разпределителна – Големо село: 268 хил. тона;
- Станянци – Големо село: 51 хил. тона;
- Бели брег – Перник разпр.: 36 хил. тона;

³³ „Христо Ковачки: големи сделки се правят от големи структури“. 09.07.2006 <http://www.temanews.com/index.php?p=tema&iid=129&aid=3335>

³⁴ <http://www.investor.bg/bylgariai/5/a/kovachki-kupi-tec-bobov-dol-pri-nachalnata-tryjna-cena-ot-100-mln-lv-65730/>

ТЕЦ Марица 3 със седалище в Димитровград е една от най-старите работещи електрически централи у нас: основана е през 1951 г., а работещият в момента 120 Мвт енергоблок е инсталиран през 1971 г. Според доклада за дейността на компанията, 95% от суровините ѝ представляват въглища, доставяни от „Брикел“ ЕАД (явно т.нар. обогатено гориво). 99% от приходите са от Електроенергийния системен оператор. Централата има два сключени договора за заем с Първа инвестиционна банка, на обща стойност 17 млн. евро и с падеж 2024 г. Лихвеният процент по тях е 8% годишно. Освен това има емитирани облигации за 4.04 млн. лв. с годишен лихвен процент от 6.5% и падеж през 2018 г. Първа инвестиционна банка фигурира сред акционерите на централата с 2% от капитала. Другите по-големи акционери са „Топгруп“ ЕООД (виж по-горе, „Топлофикация Габрово“) и „Драфт“ ЕООД. Последната е собственост на едноименна компания, регистрирана в Лихтенщайн, и освен 49% от капитала на „ТЕЦ Марица 3“ притежава 100% от „Тауър София“, 99% от „ЕАЗ“ АД – Пловдив, както и около 1.47% от самата Първа инвестиционна банка (около 1.62 млн. акции).

Що се касае до приватизацията на димитровградската централа, тя е първата, осъществена през Българска фондова борса. В първата фаза през април 2003 г. са продадени 49%, купувачът на целия пакет е „Топгруп“, заплатил 26.033 млн. лв. изцяло в компенсаторни инструменти, тогава равняващи се на 6.7 млн. реални лева. Във втората фаза са пуснати 50.01%, от които са получени общо 2.001 млн. лв. Чрез „Ел Ем Импекс“ „Империята Ковачки“ добавя 2% и става мажоритарен собственик с 51% от капитала. Самата „Топгруп“ в момента се притежава от регистрирана през 2015 г. компания от Великобритания.

Приходите на ТЕЦ „Марица 3“ идват от продажба на електроенергия и от предоставяне на студен резерв. Компанията е предупреждавала Министерството на енергетиката, че ако плащанията за разполагаема мощност (т.нар. студен резерв) бъдат преустановени, тя може да уволни 350 работници. От 2012 г. дружеството работи със сероочистваща инсталация, като абсорбент се използва варовик и варовикова каша. Дружеството има лиценз за производство на електрическа енергия до края на 2020 г. През 2016 г. приходите от предоставяне на студен резерв възлизат на 4.362 млн. лв., а от продажба на електроенергия 7.062 млн. лв. Към 31.12.2016 г. в предприятието работят 199 души. Година по-рано броят им е бил 278.

³⁵ <http://www.priv.government.bg/news/pressmonitor/E59C8ADF-992E-49AB-87F8-BED7D40CFD15>

³⁶ <https://dariknews.bg/regioni/haskovo/nad-350-rabotnici-v-tec-gubqt-rabotnite-si-mesta-1565802>

3. Финансов и икономически анализ

А. Финансов анализ

Беше извършен анализ на основните финансови показатели за периода 2007 – 2016 г. на 19-те компании, определени като „въглищната мрежа“ от „Империята Ковачки“. В това число влизат три електрически централи, осем топлофикации и осем мини.

Това означава, че бяха анализирани и обобщени данни от 190 годишни финансови отчета, публикувани в Търговския регистър. Както стана ясно, групата има много по-голям обхват: дори да се изключи „традиционната част“ от консервни заводи и мандри, остават още поне половин дузина фирми с дейност в сферата на енергетиката. На първо място „Атоменергоремонт“, но също и „Гранд енерджи дистрибушън“, „Траш енерджи“, „Дайнинг енерджи“, „Хийт енерджи“, „Тибиел“ и редица други, осъществяващи логистичните връзки в тази икономическа структура. Например, изкупуване и продажба на въглища, доставка на други суровини и материали, реализация на крайната продукция – енергия или въглища, търговия с въглеродни квоти и др.

Анализът тук се ограничава до изброените 19 дружества, защото те са производственото звено, генераторът – както на приходи и печалби, така и на замърсяване. Обобщените им резултати не дават пълна представа за икономическата сила на групировката. В същото време така по-ясно изпъкват използваните бизнес стратегии.

1. Задлъжнялост. Към 31.12.2016 г. „въглищната мрежа“ има обща задлъжнялост от 1.112 млрд. лв. В това число влизат както текущите, така и нетекущите пасиви на 19-те компании. Най-големи са пасивите на трите ТЕЦ (455 млн. лв.), следват мините (390 млн. лв.) и топлофикациите (277 млн. лв.).

В структурата на задлъжнялостта, водещи са търговските задължения – към доставчици и клиенти. Сумата им е 441.7 млн. лв. Групата има висящи данъчни задължения към държавата в размер на 114.24 млн. лв. Задълженията към персонала и социалното осигуряване са за 109 млн. лв. Данните за мините сочат и непокрити 8.6 млн. лв. задължения за концесии.

2. Натрупани загуби. Към 31.12.2016 г. дружествата обявяват общо натрупана загуба от 377 млн. лв. Тази стойност е приблизително равна на сумата на финансовите резултати за периода 2007-2016 г. (минус 340 млн. лв.). Тоест, икономическата група декларира, че като цяло работи на загуба. Рекорд в това отношение държи „Брикел“ ЕАД със 125 млн. лв. натрупана загуба. На „плюс“ са само топлофикациите във Враца и Бургас и, учудващо, лигнитните мини „Бели брег“ и „Станянци“.

3. Данъци. Фактът, че тези предприятия отчитат загуби, закономерно се отразява в много ниски данъчни задължения. В продължение на 10 години, 19-те фирми са платили минус 9.176 млн. лв. данъци. Тоест, данъците за тях не са разход, а нетен приход. Този парадокс става възможен чрез Закона за корпоративното подоходно облагане, който позволява счетоводните загуби да се приспадат от печалбите на бъдещи периоди. По този начин също може да се намаляват и текущи счетоводни загуби. Резултатът е, че в счетоводно отношение държавата субсидира с данъци „Ковачки“, вместо да получава корпоративен данък от функционирането ѝ. Този въпрос е още по-сериозен предвид посочените по-горе „висящи“ данъчни задължения от над 114 млн. лв. По години, консолидираният данъчен принос на тази икономическа група е трайно негативен в периода 2011-2015 г. През 2016 г. - това съвпада с нарастване на публичното внимание в България към лошите практики при корпоративни данъци, са платени нетно 2.8 млн. лв. данъци върху печалбата.

4. Активи. Сумата на активите на анализираната група доближава 1.5 млрд. лв. към края на 2016 г. Това е с близо 242 млн. лв. повече по сравнение с 2007 г. За съжаление предположението, че стойността на активите се е повишила вследствие на инвестиции или по-добро управление, не отговаря на реалността. От въпросните увеличени активи, над 230 млн. лв. са за сметка на краткосрочни вземания (основно от клиенти). Текущите вземания към 2016 г. достигат 537 млн. лв. За една силно свързана група, интегрираща доставчици на суровини, логистика, ремонтни дейности и продажби, подобен „висящ“ актив буди съмнения.

Специално внимание заслужават дълготрайните материални активи – машини, сгради и съоръжения. Към края на 2016 г. те възлизат на общо 494 млн. лв., което е със 190 млн. лв., или 28% по-малко със стойността на ДМА 10 години по-рано. Заключението е, че в тази бизнес структура не са правени достатъчно инвестиции по същество, а е експлоатирана докрай придобитата материална база. Също така, ДМА са подложени на „радикална амортизация“, с цел да се намалят дължимите данъци.

Особено впечатление прави динамиката на ДМА при 8-те възлишни мини. Към 2007 г. стойността им е 107 млн. лв. Десет години по-късно стойността на минните ДМА е спаднала с 80% до 22 млн. лв. При ТЕЦ, където са правени известни инвестиции в пречистващи инсталации, и при топлофикациите, където също са извършвани подобрения, също има спад на реалната стойност на тези активи, но по-слабо изразен.

5. Приходи от продажби. Предприятията от тази група декларират устойчиви загуби, но не спират да функционират – и да реализират солидни продажби. Общо 7.209 млрд. лв. са отчетените продажби в периода 2007-2016 г. Най-силна година за групата е 2011, когато продажбите достигат 855 млн. лв. През 2016 г. продажбите се ограничават до 500 млн. лв. Този спад е резултат от съвкупното действие на няколко фактора, анализирани в следващата част.

Най-голяма роля в приходите имат ТЕЦ (3.09 млрд. лв. за периода от 10 години), следват ги топлофикациите (2.725 млрд. лв.). Приходите на мините в размер около 1.4 млрд. лв. може да се разглеждат като разход за суровини от гледна точка на цялата бизнес структура.

6. Разходи. Беше отбелязано, че в тясно интегрирана икономическа група въпросът за реалния размер на вземанията, задълженията и разходите на предприятията стои отворен. По-различно е положението при разходите за персонала. Сумата им за 19-те предприятия в течение на 10 години е 1.143 млрд. лв. Ако ги съпоставим с разходите за външни услуги – общо 835 млн. лв., става ясно, че значителна част от дейностите са изнесени извън „базовите предприятия“.

Особено добре това е видно при трите ТЕЦ, където разходите за персонала за десет години са 374 млн. лв., а разходите за външни услуги са 353 млн. лв.³⁷

Поради нецелесъобразност, тук не са изчислявани финансови показатели (рентабилност, ликвидност и др. под.) за тази икономическа група. Както беше отбелязано, включените в анализа предприятия са само сърцевина на далеч по-широка структура, като на входа и на изхода им също стоят свързани групи. По-важните моменти от извършения анализ на Годишните финансови отчети са:

- много висока текуща и нетекуща задължнялост (2.3 пъти над стойността на дълготрайните материални активи);
- високи висящи задължения за данъци, осигуровки, персонал (над 230 млн. лв.);

³⁷ „За корупционния потенциал на плановите ремонти в българските ТЕЦ“ – виж Чалъков, Христо, Митев. Черните дупки на българската енергетика. С., 2011

- висок размер на натрупаните загуби, което в редица предприятия от групата води до отрицателни стойности на собствения капитал;
- нетната сума на платените данъци за периода от 10-те години е отрицателна, тоест държавата е субсидирала с корпоративен данък дейността на тази бизнес група;
- счетоводната стойност на ДМА се понижава чувствително, с драстичен спад специално при мините, което говори, че не е инвестирано в развитието на бизнеса, а е използвана стратегията „дойна крава“.

Б. Икономически анализ

1. Въгледобив. Според ежегодния бюлетин на правителството за състоянието на енергетиката³⁸, през 2016 г. в България са добити 31 млн. т. пречистени въглища, което е 13% спад на годишна база. Кафявите и черни въглища са 6% от това число, или около 1.85 млн. тона. Добивът им е разпределен поравно между Пернишкия и Бобовдолския басейни (всеки с по 49% от общия добив, 2% от други източници). След фалита на белгийската фирма „Рекоул“³⁹, свързани с Ковачки предприятия добиват въглища от Перник. Същото се отнася и за региона на Бобов дол. Освен това, от добитите лигнитни въглища (29 млн. т.), 2.6% идват от мина „Станянци“ и още толкова от мини „Бели брег“. Съответно производството им е малко над 1.5 млн. тона. Изводът е, че „Империята Ковачки“ през 2016 г. е добила общо 3.3 млн. тона кафяви и лигнитни въглища. Единствено в мина „Балкан“ се добиват черни въглища, но продукцията е само 10 хил. т. През 2015 г. мините от групата добиват около 3.6 млн. тона въглища, от тях 2.065 млн. тона кафяви. През 2014 г. добивът на кафяви въглища е 2.2 млн. тона, а на лигнитни 1.52 млн. тона, съответно общият добив е над 3.7 млн. тона. Изнесените данни говорят, че въгледобивът в групата е навлязъл във фаза на траен спад, с над 10% понижение за две години.

2. Същинска дейност. Данните, изнесени в годишните доклади за дейността на предприятията от тази икономическа група сочат, че най-голям принос в приходите от продажби има електроенергията – за 2016 г. около 309.5 млн. лв. На второ място е производството на топлоенергия: над 72 млн. лв. Трети по значение са продажбите на брикети за населението – 18.7 млн. лв. Така пазарната стойност на продукцията за 2016 г. е в порядъка на 400 млн. лв. Разликата от 100 млн. лв. с приходите от продажби според годишните финансови отчети (ГФО) на 19-те дружества се обяснява с продажбите на въглища, които са „вход“ за трите ТЕЦ и за четири от градските топлофикации. Следва да се отчетат и приходите за предоставяне на т.нар. студен резерв.

Съгласно чл. 162 (1) от Закона за енергетиката (ЗЕ), общественият доставчик (НЕК) е длъжен да закупи от производителя цялото количество електрическа енергия от високоефективно електрическо производство, до годишния размер, определен от КЕВР. В същото време се оказва, че при всяка от 8-те топлофикации, производството на електричество, което би следвало да е придружаващо, няколкократно надхвърля „основното“ производство на топлинна енергия. Това в същността си противоречи на ЗЕ, където в чл. 28 от Допълнителните разпоредби е записано, че „Комбинирано производство на топлинна и електрическа енергия е производство в един процес на топлинна и електрическа енергия **според потребностите от топлинна енергия.**“

³⁸ „Бюлетин за състоянието и развитието на енергетиката на Република България 2017“ https://www.me.government.bg/files/useruploads/files/buletin_energy_2017.pdf

³⁹ „Бюлетин за състоянието и развитието на енергетиката на Република България 201

3. Източници на финансиране. За 14 от разгледаните 19 предприятия има някакви следи от получаване на финансиране от ПИБ – или за самото дружество, или за едноличния му собственик. Публикуваните данни в Търговския регистър не позволяват да се даде обобщена оценка за задълженията към ПИБ. Разследване на „Бивол“ твърди⁴⁰, че банката е отпуснала заеми на свързани с Христо Ковачки лица в размер на общо 300.822 млн. лв. Става дума за общо 17 заема с различен размер и формален получател. „Бивол“ регистрират и 18-ти заем, в размер на 35.2 млн. евро, но най-вероятно при него става дума за прехвърляне между свързани лица на едно и също задължение. Срещу една и съща сума стоят имената на Десислава Филипова и на Красимир Чаврагански – бивш формален собственик на мините в Бобов дол.

Финансовата зависимост от ПИБ може да намери различни обяснения, включително че кум на сватбата на Христо Ковачки е Ивайло Мутафчиев – един от собствениците на ПИБ. Но в случая не е ясно кое е причина, а кое следствие. На останалите 5 компании от групата, за които няма сведения, че ползват услуги на ПИБ⁴¹, финансиране осигуряват отново български банки: Инвестбанк и КТБ, преди да фалира. Този факт следва да се разглежда паралелно с недопускането до приватизацията на чуждестранни играчи. **Това може би сочи към широка колаборация между 1) стари енергийни сфери на влияние, 2) сенчести финансови ресурси, останали под български контрол, 3) сътруднически на 1) и 2) държавни институции.**

4. Икономическа интеграция на активите. Макар и формално губещо и привидно хаотично, управлението на 19-те предприятия следва строго принципите на икономическата интеграция – хоризонтална и вертикална. (Вертикалната интеграция създава вериги на стойност от суровини до краен продукт, а хоризонталната е свързана с доставки на съпътстващи материали и услуги). Въглищните мини доставят продукцията си на ТЕЦ, които са част от групата. Доставката се осъществява със собствена жп компания и с „бизнес посредничеството“ на фирми от групата: например, регистрираната на площадката на ТЕЦ „Брикел“ фирма „Дайнинг Енерджи“ доставя основното количество въглища за ТЕЦ „Русе“. Русенската топлофикация има 7 млн. лв. натрупани загуби, „Брикел“ има ужасяващи финансови резултати, но „Дайнинг енерджи“ отчита умерена печалба.

След което произведената от групата електроенергия, която не се изкупува от НЕК, се реализира чрез свързаната „Гранд енерджи дистрибушън“. Управлението на въглеродните квоти също е централизирано. Преди това, доставките на материали и горива за мините се извършват от свързана фирма. Ремонтните дейности в ТЕЦ и в топлофикациите, които значително надуват разходите за външни услуги, също се възлагат на фирми от групата (най-вече „Атоменергоремонт“).

Макар и в сравнително малък размер, показателно е как е интегриран най-малкият участник в групата – мината „Балкан 2000“. Според годишния доклад за 2008 г., тя получава кредити от „Брикел“, има значителни висящи взимания от топлофикациите в Габрово и Сливен и от мина „Бели брег“. Акционер е в Общинска банка. Мината в Твърдица плаща на „Минна компания“ ЕООД по договори за трудова медицина и за доставка на работно облекло, както и на „Мина Черно море“ за доставка на комбайн. През 2010 г. мината декларира заем от над 2 млн. лв. с 300 хил. лв. годишни лихви към небанковата кредитна институция „Ню експрес финанс“ (с адрес в ИЗ „Орион“), друг заем към свързания с Ковачки „Порт Флот Бургас“, както и краткосрочни заеми към „Мах 2003“ ЕООД. Сред доставчиците на материали са „Ел ем импекс“ и дори „Гуми еко консорциум“ от с. Габер, доставил гранулат за 63 хил. лв.

⁴⁰ „ПИБ – големи експозиции към фигури на организираната престъпност и кредити без обезпечения“: https://pib.bivol.bg/?page_id=68

⁴¹ „Личности: Христо Ковачки“ http://www.capital.bg/link_dosie/lichnosti/877839_hristo_kovachki/

Вследствие на тези комплексни бизнес мрежи, предприятията в групата лесно биха могли да „оптимизират“ резултатите си според конкретната нужда: да постигнат загуба или печалба чрез отчитане на разходи и приходи по не-пазарни цени, намаляване или свиване на текущите активи и на пасивите – чрез фиктивни вземания или задължения, да си предоставят фиктивни „заеми“, и др. под.

4. Работниците на „Ковачки“

А. Пенсионно осигуряване

Посочената стратегия на бизнес интеграция в групата включва собствено пенсионно – осигурително дружество за служителите в групата: ПОД „Топлина“. Според Кодекса за социално осигуряване, родените след 1960 г. работници са длъжни да внасят 5% от брутното си възнаграждение в частни Универсални пенсионни фондове (УПФ). Заетите при по-тежки условия на труд – I и II категория, отчисляват съответно 12% и 7% в Професионален пенсионен фонд (ППФ). Освен това, при желание и за своя сметка, работниците могат да правят вноски в Доброволни пенсионни фондове (ДПФ).

Големият брой на персонала на тази бизнес структура, както и фактът, че повечето от заетите в енергетиката са „категорийни работници“, води до значителен общ размер на вноските за допълнително социално осигуряване. В „Империята Ковачки“ тези разходи (в предприятията, в които се изплащат), остават в рамките на групата и играят роля в управлението .

ПОД „Топлина“ започва дейността си през 2007 г. Към края на 2016 г. пенсионният фонд осигурява общо 95 578 души⁴². Всъщност това не е реален брой хора, а сума на осигурените лица общо в УПФ, ДПФ и ППФ „Топлина“, като между тях вероятно има припокриване. Специално в професионалния фонд, осигуряващ работниците в мините и топло- и електроцентралите, са записани **17 877 души. Това число може да се приеме за приблизителен брой на персонала във въглищната мрежа.** Пазарният дял на ППФ „Топлина“ от всички български професионални пенсионни фондове е 6.2%. УПФ „Топлина“ държи 1.87% от пазара. Заради малко по-ниската от средната за пазара такса (4% от всяка вноска, вместо 4.5%), възможно е в УПФ „Топлина“ да се държат пенсионните сметки и на други лица.

Под свое управление ПОД „Топлина“ има общо 153.8 млн. лв. активи към края на 2016 г. За една година активите му са нараснали със 17.5 млн. лв., като най-голям е ръстът при УПФ: от 87.35 на 100.2 млн. лв. Постигнатата доходност е 3.13% за УПФ и 2.5% за ППФ: положителни величини, макар и вторите най-ниски на пазара. В същото време, самото пенсионно-осигурително дружество отчита загуба от дейността си в размер на 515 хил. лв. за 2016 г. Това означава, че разходите за дейността (персонал, консумативи и т.н.) надхвърлят приходите от удържани такси върху вноските, общо в размер на 2.28 млн. лв. Съответно, ПОД „Топлина“ не дължи корпоративен данък.

⁴² „Годишен доклад за дейността на ПОД Топлина 2016“ https://www.pod-toplina.bg/images/content_library/reports/GFO_POD_Toplina_2016.pdf

Съществено е в какви финансови инструменти са вложени активите на ПОД „Топлина“. Заради законови изисквания в структурата на инвестициите преобладават български ДЦК, както и румънски и хърватски ДЦК. Но значителни суми са вложени също в корпоративни облигации (23.776 млн. лв.) и в акции на български компании (10.895 млн. лв.). В годишните доклади на предприятията от Империята има следи за капиталови и финансови връзки с ПОД „Топлина“: с „Атоменергоремонт“ и „Топлофикация Враца“. Изводът е, че значителна част от събираните от работниците пенсионни осигуровки се използват за финансиране дейността на групата – която е в залязваща фаза. Фондът например декларира, че държи за продажба акции на „Магазини Европа“ АД, придобити за 1.038 млн. лв. По-подробен анализ с конкретни данни относно този въпрос е извършен в доклада „Финансовите мини“ към това изследване.

Адресът на ПОД „Топлина“ е в сградата в ИЗ „Орион“ (8 етаж). **Най-голям акционер в ПОД Топлина е притежаваната от Ковачки Ел Ем Импекс ЕООД, с 46.4% от капитала.** „Топлофикация Бургас“ и „Топлофикация Враца“ държат по 9.6%, „Атоменергоремонт“ 9.4%, „Брикел“ ЕАД 9%, Мина „Станянци“ 5%. Дялове притежават и „Прибор инвест“ ЕООД, „Стимерг“ АД, „ОЗК Застраховане“ АД.

Попечител на фондовете на ПОД „Топлина“ от самото начало през 2007 г. е „Инвестбанк“, като сред обслужващите банки се нареждат „Общинска банка“, Българо-американска кредитна банка (БАКБ), „Райфайзенбанк“ (България) и Юробанк България. Инвестиционните посредници са „Сосиете Женерал Експресбанк“, „Д.И.С.Л. Секюритийс“ и „Райфайзенбанк“ (България).

Б. Трудови злополуки

На 19.09.2017 г. по обед миньор загива в мина „Бобов дол“, след като върху главата му се срутва голям пласт въглища. На 22.12.2016 г. миньор загива в същата мина, притиснат от машина, разтоварваща въглищата. На 10.11.2011 г. миньор загива в Бобов дол, затиснат от въглищна буца след взрив в тунела. На 23.12.2009 г. миньор загива в рудник „Бабино“ в Бобов дол, притиснат от транспортна секция. На 16.06.2006 г. опитен миньор загива в бобовдолския рудник при зареждане на взривни дупки. В медиите има множество съобщения за тези случаи, както и за други тежки трудови злополуки в Бобов дол⁴³.

В мини „Черно море“ смъртни случаи при трудови злополуки с миньори има през 2009 и 2003 г. През 2007 г. се случва голям взрив на открития рудник „Република“ в Перник, без човешки жертви. Общо за въгледобивния сектор, в периода 2007 – първо полугодие на 2017 г. са регистрирани 693 трудови злополуки с миньори, довели до смъртта на 23 души и инвалидност на 17 души. Тези данни вероятно не са изчерпателни, тъй като във водената от Националния осигурителен институт (НОИ) статистика няма регистриран смъртен случай при въгледобив през 2016 г. – въпреки цитирания по-горе фатален инцидент в Бобов дол. Влиятелната минно – геоложка камара в годишните си доклади отчита успехи с намаляване броя на трудовите инциденти⁴⁴.

⁴³ Подробен преглед за трудовите злополуки до 2012 г. в целия въгледобивен сектор се прави в доклад на ЕС „За Земята“: „Икономически и енергийни алтернативи за регионите в България, развиващи въглищна индустрия“, 2013 http://zazemiata.org/v1/fileadmin/content/energy/docs/Coal_Doklad_final_1.pdf

⁴⁴ „Отчет за дейността на БМГК за 2015 г.“ <http://www.bmgk-bg.org/web/Library/%D0%91%D0%9C%D0%93%D0%9A%20%D0%9E%D1%82%D1%87%D0%B5%D1%82%20%D0%B7%D0%B0%20%D0%9E%D0%B1%D1%89%D0%BE%20%D1%81%D1%8A%D0%B1%D1%80%D0%B0%D0%BD%D0%B8%D0%B5%20-%2014.04.2016%20web.pdf> От този документ също така се вижда, че 6 от компаниите на въглищната мрежа на Ковачки са изключени от Българската минно-геоложка камара (БМГК) заради неплатен членски внос.

През февруари 2017 г. работник в ТЕЦ „Брикел“ загива, а други четирима са ранени. На 27.06.2017 след токов удар загива работник в „Топлофикация Перник“, като според отразилите злополуката журналисти, условията на труд са „нечовешки“. През 2013 г. след инцидент е обгорен тежко работник в ТЕЦ „Марица 3“. Тези и редица други злополуки може да се обяснят с липсата на инвестиции за подновяване на материалното оборудване: повечето съоръжения са на възраст над 50 години и отдавна са морално остарели. Не са извършвани с нужната сериозност ремонтни дейности. Отговорните институции не взимат отношение.

В. Заплащане и стачки

Както става ясно от финансовия анализ, сумата на неизплатените заплати и осигуровки за цялата „Империя“ възлиза на 109 млн. лв. към края на 2016 г., а само за „Брикел“ ЕАД задълженията към персонала достигат 17.5 млн. лв. Различни съобщения в медиите посочват, че в последните години заплатите на заетите във въгледобива са били сериозно намалени и сега варират между 500 и 800 лв. месечно за работа на смени, като 800 лв. взимат малцина.

Унизителна схема се е осъществявала в Бобов дол с т.нар. купони за храна. Част от заплатата на работниците се е изплащала не в пари, а в купони, които важат само в един магазин за хранителни стоки: „Европа“, също собственост на Христо Ковачки. Например при 600 лв. заплата, 400 лв. се дават в пари, а 200 лв. в купони. След като работодателят е уличен в схема за оказване на натиск на персонала преди избори (виж по-долу), е проведена „наказателна акция“ и магазинът в Бобов дол не е зареден със стоки. Хората се редят на опашки и изпадат в истерия, че няма да могат да си реализират вземанията⁴⁵.

Стачкуващи работници са обичайно събитие за предприятията от групата: както заради забавени с месеци заплати и дължими ваучери, така и заради слухове за закриване на непроизводителните участъци. „Заплащането в ТЕЦ Бобов дол никога не е било редовно“, споделя през май 2017 г. синдикален лидер: конкретното забавяне на заплатите тогава е 4 месеца⁴⁶.

В края на октомври 2016 г., заради неизплатени заплати за август, неплащани ваучери за храна от март, както и заради неясното бъдеще на работните си места, 115 миньори от мини „Бобов дол“ остават три денонощия под земята⁴⁷. В крайна сметка те получават дължимото, тъй като протестът им се превръща в национална новина и отношение по нея трябва да вземат парламентът и министър-председателят. Междувременно ръководството на мината прави груби опити да прекрати протестите. Според публикации в медиите, вентилацията на помещението на 500 м под земята, в което се намират миньорите, е спирана. Ръководството обявява, че ще плати на всички освен на протестиращите. Близки на протестиращите са били сплашвани⁴⁸.

⁴⁵ „Съвременното робство в Бобов дол“. 27.05.2014 <https://www.vbox7.com/play:69c66d1620>

⁴⁶ „Свързан с Христо Ковачки ТЕЦ бави заплати с по 4 месеца“. 17.05.2017 <http://btvnovinite.bg/article/bulgaria/obshtestvo/svarzvan-s-hristo-kovachki-tec-bavi-zaplati-po-4-mesece.html>

⁴⁷ „Три дни на 40 градуса под земята: Ултиматум към миньорите“. 13.10.2016 <https://www.vesti.bg/bulgaria/min-iomite-izlizozha-s-bylgari-iunaci-6059998>

⁴⁸ „Мика Зайкова: Ковачки си царува и никой не се намесва“. 15.10.2016 <http://www.transmedia.bg/2016/10/15/%D0%BC%D0%B8%D0%BA%D0%B0-%D0%B7%D0%B0%D0%B9%D0%BA%D0%BE%D0%B2%D0%B0-%D0%BA%D0%BE%D0%B2%D0%B0%D1%87%D0%BA%D0%B8-%D1%81%D0%B8-%D1%86-%D0%B0%D1%80%D1%83%D0%B2%D0%B0-%D0%B8-%D0%BD%D0%B8%D0%BA%D0%BE%D0%B9/>

Протести с оставане на миньори под земята са правени също и в „Мини Черно море“⁴⁹, както и в мангановата мина „Оброчище“, чийто кипърски собственик е същият като на бургаската въглищна мина⁵⁰.

В същото време трябва да се отбележи, че „Ковачки“ на няколко пъти е използвал стачки на миньори и енергетици за оказване на натиск: при запор на сметките му в ПИБ, при неразплатени задължения от НЕК, при опасност от спиране на енергийни мощности заради неизпълнение на екологични изисквания⁵¹.

Г. Корпоративен вот

Първите свидетелства, че служителите в предприятията на Ковачки гласуват групово за кандидата, посочен от ръководството, идват на местните избори през 2007 г.⁵² Тогава за партия ЛИДЕР в миньорски градчета са гласували приблизително толкова души, колкото е персоналът на мините. В Перник, при 1700 души персонал на „Мини Открит въгледобив“, за ЛИДЕР гласуват 1413. В община Бобов дол съотношението е 1200/800, в община Годеч 350/313.

В следващите години се появяват журналистически разследвания, че на различни избори върху служителите е оказван натиск да подкрепят БСП или ДПС: когато няма излъчени кандидати от ЛИДЕР. Разследване със скрита камера през май 2014 г. разкри⁵³ как служители на мини „Бобов дол“ са инструктирани за кого да гласуват от своя началник: „В неделя, ще има избори. Тази седмица ще се дават и заплати. Значи, добре се работи с (БСП), има постъпления“. Работниците са били мотивирани с 50 лв. по-висок аванс. Централната избирателна комисия отказва да търси отговорност. Въпросните избори са за Европейския парламент.

След разразилия се обществен скандал, политологът доц. Мария Пиргова – майка на една от кандидатките за евродепутат от БСП и заместник-председател на партия ЛИДЕР до 2009 г., коментира случая: „Това не са купени гласове. Това е корпоративен вот. Това е защита на самата корпоративна система, която е системата на либералния капитализъм... Разбира се, този механизъм се използва навсякъде.“⁵⁴ Малко по-късно Пиргова обобщава, че миньорите не са интелигенция и нямат време да се запознаят с политическата обстановка, затова трябва да им се обяснява. Това бил естественият начин, по който се води предизборна кампания „на езика на миньорите“.

⁴⁹ „Миньорите на Ковачки прекратиха подземната си стачка“. 16.10.2013 <http://www.factor-news.net/index.php?ct=1&id=33536>

⁵⁰ „Съвременното робство в Бобов дол“ „Обречената мина“. 10.07.2017 <http://bodil.bg/2017/07/10/manganeze-mine/>

⁵¹ „Още една мина на Ковачки на протест – за заплати“. 16.09.2014 <https://ureport.bg/33358/2014/09/16/ikonomika/oshte-edna-mina-na-kovachki-na-protest-za-zaplati>

⁵² „Първа ведомствена партия“. 19.11.2007 <http://www.temaneews.com/index.php?p=tema&iid=61&aid=1620>

⁵³ „Началници притискат миньори да гласуват за определена партия“. 21.05.2014 <https://nova.bg/news/view/2014/05/21/75803/%D0%BD%D0%B0%D1%87%D0%B0%D0%BB%D0%BD%D0%B8%D1%86%D0%B8-%D0%BF%D1%80%D0%B8%D1%82%D0%B8%D1%81%D0%BA%D0%B0%D1%82-%D0%BC%D0%B8%D0%BD%D1%8C%D0%BE%D1%80%D0%B8-%D0%B4%D0%B0-%D0%B3%D0%BB%D0%B0%D1%81%D1%83%D0%B2%D0%B0%D1%82-%D0%B7%D0%B0-%D0%BE%D0%BF%D1%80%D0%B5%D0%B4%D0%B5%D0%BB%D0%B5%D0%BD%D0%B0-%D0%BF%D0%B0%D1%80%D1%82%D0%B8%D1%8F/>

⁵⁴ „Мария Пиргова: едно е корпоративен вот, друго е купуване на гласове“. 23.05.2014 <https://offnews.bg/interviu/maria-pirgova-edno-e-korporativen-vot-drugo-e-kupuvane-na-glasove-339611.html>

Протести с оставане на миньори под земята са правени също и в „Мини Черно море“⁴⁹, както и в мангановата мина „Оброчище“, чийто кипърски собственик е същият като на бургаската въглищна мина⁵⁰.

В същото време трябва да се отбележи, че „Ковачки“ на няколко пъти е използвал стачки на миньори и енергетици за оказване на натиск: при запор на сметките му в ПИБ, при неразплатени задължения от НЕК, при опасност от спиране на енергийни мощности заради неизпълнение на екологични изисквания⁵¹.

5. „Ковачки“ и институциите

Изграждането и поддържането на подобна бизнес структура не би било възможно без съдействието – активно и пасивно – на множество публични институции. По-долу изброените примери, особено ако се вземат в съвкупност, говорят не просто за непрозрачност и злоупотреби, а за мощни политически протекции. Всъщност „Империята Ковачки“ е само едно от проявленията на държавния корпоратизъм в България, тоест на срастването на частните бизнес интереси с действията на публичните институции.

- **Агенция за приватизация:** в периода 2001 – 2008 г. Ковачки приватизира около 15 предприятия. Повечето от тях отиват във фирми без опит в сектора, ръководени от подставени лица. В хода на този процес АП влиза в конфликт с Министерството на енергетиката. Агенцията допуска или не допуска участници, така че не само активите да преминат към „правилните“ купувачи, но и да не се наддава за твърде високи цени. Така „Империята Ковачки“ носи на държавата 357 млн. лв., а само стойността на земята, сградите и съоръженията на закупените предприятия е 683 млн. лв. Активите на приватизираните от групата на Ковачки предприятия към 2007 г. възлизат на 1.25 млрд. лв. Тоест, те са купени за по-малко от 1/3 от счетоводната си стойност – при положение, че работата на оценителите в процеса на българската приватизация е изключително противоречива. Когато се добави „ударното“ предаване на „Атоменергоремонт“ на Ковачки, през главата на Министерството на енергетиката, както и оспорените в съда приватизационни процедури, в които групата „Ковачки“ неизменно печели, може да се твърди: Ковачки е „назначен за приватизатор“.

- **Комисия за защита на конкуренцията (КЗК).** Описаната стратегия на хоризонтална и вертикална интеграция е силно негативна от гледна точка на конкурентната среда в българската енергетика. По време на създаването на „Империята“, КЗК се ръководи от Петко Николов – един от най-дълго задържалите се на поста си висши държавни служители (2003- 2016 г.).⁵⁵

⁵⁵ „Борисов трудоусрой бившия шеф на КЗК в Патентното ведомство“. 23.08.2016 <http://www.mediapool.bg/bor-isov-trudoustroi-bivshiy-shef-na-kzk-v-patentnoto-vedomstvo-news253240.html>

На 03 и на 10 юли 2014 г. КЗК издава 15 еднотипни решения, които в своята съвкупност са един от най-явните примери в национален мащаб за обслужване на частни бизнес интереси от публични структури. Решенията представляват разрешения за осъществяване на сделки с активите на български предприятия. Във всички случаи, продавачите са фирми от Сейшелските острови. Купувачи са новосъздадени, кухи компании от Великобритания, както и няколко новоучредени фирми в Кипър. Активите са шест мини, седем топлофикации и две ТЕЦ, очевидно тясно свързани помежду си – не само като доставчици и клиенти, но и като съ-акционери (в ТЕЦ „Бобов дол“). За всички тези сделки КЗК прилага аргумента, че купувачите са нови фирми, които не са развивали досега друга дейност, а техните подставени директори нямат други търговски участия. Така че нямало риск за създаване на монополно господство⁵⁶. Става дума за решения на КЗК от 927 до 934 от 10.07.2014 г. и от 875 до 881 от 03.07.2014 г.

Обяснението за прехвърлянето на собствеността на компании на Ковачки от Сейшелите в Лондон и Кипър е приетият закон в края на 2013 г., забраняващ офшорни компании да получават субсидии по Закона за енергетиката и Закона за енергията от възобновяеми източници (ЗЕВИ). За отбелязване е, че същите тези фирми преминават от български към „Сейшелски“ собственици през 2011 г. също с разрешението на КЗК.

В същото време през октомври 2009 г. КЗК глобява със 154 хил. лв., „Ел Ем Импекс“, защото е пропуснала да поиска разрешение от регулатора за покупката на „Общинска застрахователна компания“ (на търг, на който АП е допуснала един участник)⁵⁷. Това би могло да се тълкува паралелно с идването на власт на първото правителство на ГЕРБ.

• **Прокуратура.** През ноември 2008 г. прокуратурата повдига обвинение срещу Ковачки за данъчни измами. Направена е показна акция с претърсване на офиси и изземване на документи, по-късно Ковачки е пуснат под рекордна парична гаранция от 300 000 лв. Коментира се, че тази акция е свързана с политическите амбиции на Ковачки⁵⁸. При събирането на доказателства държавното обвинение прави два сериозни пропуски, които говорят или за нисък професионализъм, или за целенасочено оставяне на „вратички“, за да може обвинението да падне в съда.

Обвинението е в данъчни измами: според Софийската градска прокуратура, Ковачки е правел фиктивни доставки на машини за своите фирми, като е начислявал данък добавена стойност (ДДС) върху нереални сделки, а след това е приспадал уж платения ДДС от реалните си данъчни задължения, формирани от дейността на други фирми. По този начин в периода 2005 – 2008 г. е избягнал плащането на 16.782 млн. лв. Доставени са общо 234 бр. машини, и в по-малки количества месо, сувенири и др. под. Доставчиците всъщност са двама неграмотни мъже – бивши затворници, на които уж било поверено да доставят машините, да вземат част от парите в кеш – общо 89 млн. лв., след това да ги внесат на каса във фирмите-продавачи. Двата „доставчици“ се укриват.

⁵⁶ „Как Големо село осъди България“. 27.03.2017 <http://bodil.bg/2017/03/23/bobov-dol/>

⁵⁷ http://m.dnevnik.bg/biznes/2009/10/28/806360_kzk_globi_firma_na_kovachki_za_zakusniolo_vedomlenie/

⁵⁸ „Прокуратурата обвини Ковачки в данъчни измами“. 12.11.2008 <https://dariknews.bg/novini/bylgariia/prokuratura-ta-obvini-kovachki-v-danychni-izmami-304173>

Докато описва в мъчителни детайли всяка доставена машина, както и показанията на подставените лица, **прокуратурата пропуска да поръча експертиза за стойността на тези машини.** Това е типично оборудване на машиностроително предприятие – стругове, фрези, преси, бормашини, заваръчни агрегати и др. под. В мащабната си приватизационна дейност, „Ковачки“ е ставал собственик на много такива. От повдигнатото обвинение става ясно, че универсални стругове и фрези са „продавани“ на цена 200-300 хиляди и повече лева, докато реалната пазарна стойност на подобни машини не надвишава 10 хил. лв. Но съответната експертиза не е извършена.

Второ, самият Ковачки при изслушването си в съда заявява: „Защо прокуратурата не се е позаинтересувала дали има някакви **плащания от тези фирми по офшорни сметки,** дали има изтичане на капитали, къде са отишли тези пари“. Тя разглежда само 4 от дружествата под шапката на Ковачки – с което значително улеснява адвокатите на подсъдимия.

- **Съд.** Софийският градски съд през 2011 г. осъжда Христо Ковачки на три години затвор условно с петгодишен изпитателен срок, но Софийският апелативен съд го оправдава на два пъти, а Върховният касационен съд (ВКС) през 2014 г. изнася окончателна оправдателна присъда⁵⁹. Така за сметка на държавата остават и разносните по делото от близо 43 000 лв. Двама от съдиите в тричленния състав на ВКС, оправдал Ковачки (Юрий Кръстев и Биляна Чочева) са същите, които през февруари 2015 г. изнасят оправдателни присъди и по нашумялото дело за подкуп „Цонев, Сантиров и Попов“⁶⁰. Кръстев и Чочева са също и в състава на ВКС, намалил присъдата за Филип Златанов от ефективна в условна. През 2012 г. Юрий Кръстев е част от състава на ВКС, оправдал „братята Маргини“ по обвинение за поръчкови убийства.

Относно делото срещу Ковачки, сред аргументите, които приема съдът, е, че не е задължително бизнесменът да е информиран за всички сделки в дружествата му. Посочва се, че в неговия случай твърдението за сделки между „така наречените свързани дружества“ е неоснователно, както и че някои от машините всъщност се ползват: за изготвяне на рафтове и стелажи за магазините на обвиняемия⁶¹.

Именно след осъдителната присъда на СГС през 2011 г., Ковачки прехвърля активите си във „въглищната мрежа“ към фирми, регистрирани на Сейшелите. След приемане на новото анти-офшорно законодателство по инициатива на ДПС, Ковачки през 2014 г. бързо подменя биещите на очи офшорки с дружества във Великобритания и Кипър, които му дават същите ползи, но вече са „регистрирани в ЕС“.

- **Национална агенция по приходите.** През септември 2011 г. НАП съобщава, че проверява 37 предприятия, свързани с Ковачки, за укрити данъци и неплатени осигуровки в размер на 100 млн. лв.⁶² Щяла да бъде поискана несъстоятелност за тези фирми, а имуществото им щяло да бъде продадено за покриване на част от задълженията. Няма информация как е завършила тази проверка.

⁵⁸ „Прокуратурата обвини Ковачки в данъчни измами“. 12.11.2008 <https://dariknews.bg/novini/bylgariia/prokuratura-ta-obvini-kovachki-v-danychni-izdami-304173>

⁵⁹ <http://legalworld.bg/37533.vks-okonchatelno-opravda-hristo-kovachki.html>

⁶⁰ „Прокуратурата катастрофира и с делото Цонев, Сантиров и Попов“. 03.02.2015 http://www.capital.bg/politika_i_ikonomika/bulgaria/2015/02/03/2465629_prokuraturata_katastrofira_i_s_deloto_ conev_santirov_i/

⁶¹ Решение на ВКС 242/8.07.2014 http://www.vks.bg/Reshenia/2NOR242_08_07_2014.pdf

⁶² „НАП проверява Ковачки“. 19.11.2011 http://news.bnt.bg/bg/a/60604-nap_proverjava_kovachki

Но през май 2014 г., само два дни след изборите за Европейски парламент, НАП предоставя на „Въгледобив Бобов дол“ отсрочка по задължения за социални осигуровки в размер на 41 млн. лв.⁶³ Търговският регистър показва, че те още са висящи. От друга страна, НАП опитва да събере свои вземания от мини „Черно море“, като продава жилища, в които живеят миньорски семейства.

- **Комисия по енергийно и водно регулиране (КЕВР):** ролята на държавния енергиен регулатор за поддържането на „въглищната империя“ е централна. КЕВР предоставя на тази икономическа структура приходи от „студен резерв“ за над 15 млн. лв. годишно, затваря си очите за факта, че топлофикациите всъщност са електроцентрали, издава лицензи за производство на ток на предприятия, които трябваше да бъдат затворени през 2002 г., и ред други.

Относно последното, подмяната на два енергоблока на въглища в ТЕЦ „Бобов дол“ с газови инсталации е изискване на Договора за присъединяване на България към ЕС. То отговаря на екологичен проблем: в периода 1996-2000 г. емисиите серен диоксид от ТЕЦ „Бобов дол“ надвишават над 10 пъти пределните норми, в ТЕЦ „Брикел“ 14 пъти, а в ТЕЦ „Марица 3“ прахът превишава нормите 7 пъти и серният диоксид 17 пъти. Показателно е, че в доклад на Европейската агенция по околна среда от 2011 г., трите българските централи са в списъка на най-замърсяващите инсталации в Европа (съответно на 40-то, 41-во и 101-во място), с емисии серен диоксид от общо над 166 хил. тона и оценка на екологичните щети между 807 млн. и 1.947 млрд. евро годишно. Но КЕВР е удължило лицензите за производство на електричество и на трите централи с хоризонт след 2020 г. Вероятно това има връзка с факта, че срокът на отпуснатите от ПИБ кредити за предприятията от тази структура е до 2024 г.

⁶³ „Свързана с Ковачки фирма експресно получи отсрочка на дълг към НАП“. 27.05.2014 http://www.capital.bg/politika_i_ikonomika/bulgaria/2014/05/27/2309593_svurzana_s_kovachki_firma_ekspresno_poluchi_otsrochka/

6. Политически амбиции

в правилен мащаб

На митинг преди местните избори през октомври 2015 г. Христо Ковачки обещава на жителите на Бобов дол нови инвестиции, повече работни места и по-високи заплати. „Досега не съм ви лъгал – нещата стават все по-добре. Това че ви платихме заплатите и ваучерите не е заради изборите.“ Фактите говорят, че след началото на 2017 г. от „Въгледобив Бобов дол“ и „Фундаментал“ са уволнени поне 600 души. Но това едва ли има значение, тъй като година и половина по-рано партията на Ковачки печели 7 места в 13-членния общински съвет.

През 2007 г. Ковачки учредява партия ЛИДЕР, която се обявява за индустриално развитие и стимули за бизнеса. Социологически проучвания сочат, че този политически проект може да размести баланса на силите в управлението на страната. Това е контекстът за активизирането на някои институции в края на 2008 г., когато Ковачки е задържан за кратко в ареста, след това пуснат под гаранция. Ударът срещу образа на бизнесмена без съмнение допринася за това, че след изборите през лятото на 2009 г. ЛИДЕР не успява да влезе в парламента.

През есента на 2009 г. прокуратурата повдига обвинение срещу Ковачки за укриване на над 16 млн. лв. данъци от 4 негови фирми. Събраният в хода на разследването доказателствен материал хвърля светлина върху методите в тази бизнес структура, но повдигнатото обвинение страда от видими пороци. Например, в рамките на структурата са доставяни стари машини с пазарна цена под 10 хил. лв., отчитани в счетоводните баланси за над 200-300 хил. лв. Но обвинението пропуска да назначи съдебна експертиза за стойността им. Също така, разследвани са само 4 от фирмите на Ковачки, без да се проследят връзките в структурата.

Дори Ковачки риторично пита в съда: „Защо не разследвате офшорните фирми?“ Издадената на първа инстанция присъда е обжалвана и след време отменена от Върховния касационен съд, а сметките на Ковачки са размразени. Двама от върховните съдии, които го оправдават – Юрий Кръстев и Биляна Чочева, по-рано са изнасяли противоречиви присъди по спорни дела с голям обществен интерес (Филип Златанов; Цонев, Сантиров и Попов; братята Маргини).

На парламентарните избори през 2014 г. ЛИДЕР се коалира с „България без цензура“ - протеже на фалиралата малко по-рано КТБ, и заедно двете партии успяват да вкарат 15 депутати в парламента. Междувременно ЛИДЕР се преименува в „Български демократичен център“ с председател Красимира Ковачка – сестра на Христо Ковачки. На местните избори през 2015 г. партията печели 194 общински съветници и 47 кметове на населени места, включително на Бобов дол и Гълъбово (където е седалището на „Брикел“). Силни са позициите в Перник, Самоков и др.

Но на парламентарните избори през 2017 г. „Български демократичен център“ участва сама и печели под 0.1% от вота. Това оттегляне може да се тълкува по много начини, включително като сигнал за бъдещо излизане: не само от политиката, но и от сегашния бизнес модел, който разчита изцяло на подкрепа от публични фондове.

7. Бизнес моделът

Ковачки

По-долу са изредени някои принципи на управление, общи за предприятията от разгледаната икономическа структура. В по-конкретен и синтезиран вид, те са изложени в доклада „Финансовите мини“.

- Тези предприятия се обслужват единствено от български банки, предимно от ПИБ. Европейската комисия в документа за Европейския семестър изрично посочва Първа инвестиционна банка и ниското качество на корпоративните ѝ кредити⁶⁴.
- Фирмите като цяло работят на счетоводна загуба. Така те не плащат данъци, освен това притискат служителите си с по-ниски заплати, а контрагентите и държавните агенции – със забавени плащания. Забавянето и ниските стандарти и заплати се обясняват с твърдени финансови затруднения на компаниите.
- Тези фирми работят като икономическа група, т.е. доставките на материали, на външни услуги, на кредити и на финансови услуги, логистиката и т.н. са от свързани предприятия. Формират се големи текущи вземания, които нереално надуват активите им.
- Не се инвестира, или се инвестира минимално в дълготрайни материални активи.
- Широко се използват офшорни компании. Фирмите се регистрират на най-различни лица, което прави проследяването трудно.
- Силно лоби в някои ключови публични структури: КЕВР, АП, КЗК.
- Хитруване на дребно (публикуват се нечетливи отчети в Търговския регистър, в приватизацията се подават сигнали за бомби, и т.н.). Систематично забавяне на сравнително малки плащания за доставки.

Общото заключение от извършения анализ сочи, че в момента предприятията на групата „Ковачки“ се държат на доизживяване. Ще има постепенно изтегляне от най-проблемните в екологично и трудово отношение производствени активи. Вероятно ще се източват публични пари за рекултивация на стари мини, или ще се търсят компенсации за закриване на електроцентрали. Предвид услужливостта на институциите в процеса на приватизация, вероятно интересите на Ковачки“, който най-вероятно е подставено лице на икономическите и политическите групировки около ПИБ, ще надделят и в процеса на изтегляне от бизнеса.

Работните места на миньорите и на много от енергетиците във въглищните райони така или иначе са обречени. На финала в жизнения цикъл на един мръсен бизнес, хиляди хора са принудени да търпят нечовешки условия на труд, мизерно заплащане и систематично унижение, само защото държавните органи дават приоритет на запазените финансови интереси пред нуждите от развитие на регионите. Самият факт, че тази „въглищна империя“ става обект на по-задълбочено разследване след повече от 10 години от създаването си, и то от неправителствена организация, говори ясно: скритите собственици на този мръсен бизнес са само единият от виновниците.

⁶⁴ https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/2017-european-semester-country-report-bulgaria-en_3.pdf